

voltáért rendkívül elterjedt «Rembrandt als Erzieher», csak Nietzsche példájára választotta címét, másfél évtizednyi késedelemmel (a «Schopenhauer als Erzieher» 1874 táján jelent meg), sőt emezt is tíz évvel megelőzte a Brockhausnál megjelent «Goethe als Erzieher», mely nem egyéb, mint 1300 Goethe-féle aphorisma, Merz F. gyűjtése. — Wernicke, természetesen, főleg a zenés dráma megalkotóját látja Wagner Rikhárdban, s ebből a szempontból tárgyalja először a művészetnek az egyéniség kialakulására hatását, azután a zenés dráma helyzetét a többi művészetekhez képest, majd Wagner lelki és szellemi változását, fejlődését (egész életrajzát adja); a könyv legnagyobb része Wagner egyéniségét s ennek hatását taglalja: az ő világnézetét, aztán ennek megnyilatkozását a műalkotásokban és prózai (elméleti) műveiben; s miután Wagner jellemének összes nemes vonásait, mint követendő példát bemutatja; a könyv befejezésében kijelöli azt a helyet, a melyet Wagnernek már a középiskolában el kellene foglalnia, az irodalomtörténet és a költészetten révén, valamint a megzenésített drámai műveknek jó előadásban megnézése, átélése útján.

Wernicke fő gondolatai: a regény- vagy drámahősök alakja, cselekvése az egész életre irányíthatja jellemünket, sőt Schiller és Goethe szerint egy egész nemzetét is. Az ő Aristoteles, a kihez mindig vissza kell nyúlnunk, a tragédiától a katharsis hatását követeli. A művészeti alkotások világnézetet alapítanak meg bennünk. A zene rabul ejti hangulatunkat, érzésünket, tehát a zenés drámánál ennyivel szorosabb a színpad és a hallgató kapcsolata, ennyivel odaadóbban figyelünk s egész érzületünket átengedjük a színpad és zene hatásának; pedig, ha valaki: Wagner a legnagyobb mértékben jellemző, drámai, magával ragadó zenével ejti hatalmába a hallgatót.

Szolgáljon ez a szűkszavú kivonat csak ujjmutatásul; az egész könyv helyesen, logikával és érdekesen fejti ki tanulságait, a melyekre művelt osztályunk általában rászorult, s a melyek felől pädagogusainknak érdemes gondolkozniok.

KERESZTY ISTVÁN.

VEGYESEK.

— A II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus Naplója 4600 oldalon, három kötetbe foglalva, tárgyalja a magyar tanítók, tanárok s nevelők eme monumentális mozgalmának történetét, előkészítését, előadásait, tárgyalásait. A könyvnek nagy kultúrtörténeti értéke van s mint forrásmunka is kiválóan becses. A kongresszus által kiküldött bizottság e nagy művet a kongresszus határozata értelmében ingyen csupán a szállítási díj lefizetése mellett küldi meg a kongresszus tagjai-

nak. Minthogy még mindig vannak oly tagok, a kik a Naplót nem rendelték meg, az elnökség ez úton újólág értesíti a tagokat, hogy a Naplót vidékre egy korona s a fővárosban 40 fillér szállítási díj lefizetése mellett küldi meg; egyuttal tudatja, hogy az 1900. évi január 1-én túl a kongresszus Naplójának elküldésére nem vállalkozik s az addig nem jelentkező tagokat úgy tekinti, mint a kik a Naplóhoz való jogukról lemondtak.

A Napló Hajós Mihálnál rendelhető meg (Budapest, I., Attilaköruti elemi iskola) az 1 korona szállítási díj beküldése által. A Napló bolti ára 5 frt s megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, Egyetem-utca) vagy bármely könyvkereskedőnél.

— **Iskolaügyi dolgozatok** címmel ad ki Bardócz Pál egy kötet tanügyi beszédet és tanulmányt, s előfizetést hirdet januáriusban megjelenendő mintegy 10 ívnyi kötetre. Az előfizetés példányonként 2 korona, mely december végéig a szerző címére (Budapest, VII. Csömöri-út 46. sz. I. em. 12. ajtó) küldendő. A tiszta jövedelem 10%-a a Tanítók Házára második 10%-a pedig a magyar tanítók szamaritánus alapja javára esik.

— A cziszterci rend személyzetének névtára szerint a 105 föl-szentelt papból álló rendnek 64 tagja működik a tanügy terén, ú. m. egy egyetemi tanár, egy főigazgató, négy hittudományi tanár és 58 gymn. igazgató és tanár. Az intézet négy főgymnasiumában a f. isk. évre 1474 tanuló iratkozott be.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1899 okt. 21-én.

Jelen vannak: *Heinrich Gusztáv* dr. elnöklete mellett: Balogh Péter, Böngérfi János, Bardócz Pál, Ember János, Erdődy Imre, Groó Vilmos, Gyomlay Gyula, Gyulay Béla, Gveth Iona, Halász Ferencz, Hegedűs István, Kovács János, Komáromy Lajos, Kerékgyártó Elek, Kirchner Béla, Léderer Ábrahám, Lakits Vendel, Lányi Ernő, Lázár Béla, Miklós Gergely, Nagy László, Peres Sándor, Radó Vilmos, Somogyi Géza, Tóth József, Veszely Ödön, Volenszky Gyula, Vörös Kálmán, Waldapfel János, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző. Számos férfi és nővendég.

I. Elnök megnyitja az ülést. A napirend első tárgya: *Földes Géza* előadása: *« Szükséges-e külön tanterv az osztatlan elemi iskola számára. »*